

СУДСКА ПРАКСА

УДК/UDC 340.142:342.722(497.6)

347.9(497.6)

DOI: 10.7251/GPFIS1401125S

Припремила: Милена Симовић

СУДСКА ПРАКСА УСТАВНОГ СУДА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

ПРАВО НА ПРАВИЧНО СУЂЕЊЕ

Нема повреде права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 ст. 1 и 2 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода када је Општински суд за своју одлуку дао јасно и прецизно образложење у погледу основаности кривичне оптужбе против апеланта, а које је у цијелости прихватио Кантонални суд. Поред тога, наведена образложења не остављају утисак произвољности, нити се може закључити да је Општински суд прекорачио принцип слободне оцјене доказа, поготово не на начин који би довео у питање гаранције права на правично суђење, посебно принцип *in dubio pro reo*.

Из образложења:

По мишљењу Уставног суда, образложења оспорених пресуда не остављају утисак произвољности, нити се може закључити да је првостепени суд прекорачио принцип слободне оцјене доказа, поготово не на начин који би довео у питање гаранције права на правично суђење. При томе, Уставни суд није могао закључити да је приликом оцјене provedених доказа и утврђивања чињеница релевантних за апелантову кривичну одговорност дошло до занемаривања обавезе суда да води рачуна о принципу *in dubio pro reo* и претпоставци невиности, као ни да је на било који начин доведена у питање законитост доказа provedених у овом поступку.

Уставни суд сматра како, осим незадовољства закључцима првостепеног и другостепеног суда о којима је, како је већ закључено, дато образложење које у цијелости задовољава стандард права на правично

Милена Симовић, Секретаријат за законодавство Владе Републике Српске, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, m.simovic@rsz.vladars.net.

суђење, апелант није дао било какав релевантан аргумент који би могао довести у питање кршење наведеног начела. Уставни суд сматра како су разлози које је првостепени суд навео у односу на своје убјеђење да је апелант починио кривична дјела која су му стављена на терет задовољавајући с аспекта начела брижљиве и савјесне оцјене доказа како то закон захтијева, те с аспекта члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција). Такође, Уставни суд сматра како овакво образложење задовољава у цијелости и начело *in dubio pro reo*, тим прије што нема ништа што указује да суд неки од изведених доказа није цијенио или да је о неком доказу дао произвољно образложење. Уз то, Уставни суд није пронашао ништа што би указивало да су у предметном кривичном поступку материјалноправни прописи произвољно или неправично примијењени.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3440/10 од 25. јуна 2013. године)

ПРАВО НА „СУЂЕЊЕ У РАЗУМНОМ РОКУ“

Не постоји кршење права на „суђење у разумном року“ као једног од елемената права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када је апелантово понашање, односно његова незаинтересованост за вођење предметног поступка у периоду од шест година од престанка рата и ратног стања била одлучујућа за укупну дужину трајања поступка у релевантном периоду.

Из образложења:

Уставни суд, прије свега, истиче да сходно конзистентној пракси Европског суда за људска права (у даљем тексту: Европски суд) и Уставног суда разумност дужине трајања поступка мора да се цијени у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о критеријумима који су успостављени судском праксом Европског суда, а нарочито о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају коју конкретна правна ствар има за апеланта (види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002—I, став 38). Сем тога, сходно пракси Европског суда и Уставног суда, велики број предмета који су узети у рад није ваљано оправдање за прекомјерно одуговлачење поступка, а стално враћање одлуке на поновно суђење може да покаже да постоје озбиљни недостаци у организацији судског система (види Европски суд, *Probmeier против Немачке*, пресуда од 1. јула 1997. године, став 64, Извјештаји

1997—IV). На крају, Европски суд је указао да је потребна нарочита марљивост надлежних власти у свим предметима који се тичу личног статуса и својства, а да је овај захтјев нарочито важан у државама у којима домаћи закон прописује да одређени судски поступци имају хитан карактер (види Европски суд, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А број 228—Б, став 18).

Уставни суд запажа да је апелант 7. децембра 1991. године покренуо поступак ради повећања ренте. Међутим, период који *ratione temporis* улази у надлежност Уставног суда не почиње тада, већ 14. децембра 1995. године, као датума када је Устав Босне и Херцеговине ступио на правну снагу. Поред тога, у оцјењивању разумности дужине поступка на који се апелант жали, Уставни суд ће узети у обзир стадијум поступка достигнут до 14. децембра 1995. године (лоц. цит., пресуда *Мукулић*, став 37). У вези с наведеним, Уставни суд ће размотрити дужину поступка у конкретном случају од заснивања надлежности Уставног суда па до доношења коначне одлуке Врховног суда, дакле период од 11 година и мјесец дана. При томе, Уставни суд запажа да је, узимајући у обзир и стадијум поступка достигнут до дана заснивања надлежности Уставног суда, поступак трајао укупно 15 година и мјесец дана.

У конкретном случају, у предметном поступку је требало да се утврди да ли су се знатније промијениле околности које је надлежни суд имао у виду приликом доношења раније пресуде којом је апеланту признато право на исплату ренте у одређеном износу, те да ли стога апелант има право на повећање ренте сходно одредби члана 196 Закона о облигционим односима. С обзиром на чињенична и правна питања која је у конкретном случају требало да се ријеше, Уставни суд сматра да се не ради о нарочито сложеном судском поступку.

Уставни суд сматра да је понашање апеланта, односно његова незаинтересованост за вођење поступка у периоду од шест година колико је прошло од престанка рата и ратног стања па до подношења приједлога да се поступак настави, одлучујуће допринијела укупној дужини трајања конкретног поступка. С обзиром на то, Уставни суд сматра да, иако поступак није окончан у периоду од 11 година и мјесец дана рачунајући од заснивања надлежности Уставног суда, не постоји кршење права на „суђење у разумном року“, будући да је апелантова неактивност у поновном покретању прекинутог поступка у периоду од шест година након окончања рата и ратног стања - одлучујуће допринијела укупној дужини поступка. Самим тим, нема ни основа да се досуди накнада нематеријалне штете. Супротно одлучење би, сходно мишљењу Уставног суда, било супротно циљу и сврси заштите коју пружа члан 6 став 1 Европске конвенције, који штити појединце од неоправдано

дугог поступања судова, али не пружа заштиту за пропусте које сами учине у поступку и незаинтересованост коју искажу у вођењу поступка који су покренули, јер би то могло да води злоупотреби овог права.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 373/08 од 29. јуна 2010. године)

Постоји повреда права на правично суђење из члана П/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на „доношење одлуке у разумном року“ у ситуацији када предметни парнични поступак није окончан ни пет година и три мјесеца након подношења тужбе, при чему се неоправдано трајање поступка може у цијелости приписати понашању Општинског суда који није управљао поступком како је то процесним законом прописано, нити је понудио разумно и објективно оправдање за овако дуго трајање поступка.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 966/12 од 27. фебруара 2014. године)

КАЖЊАВАЊЕ САМО НА ОСНОВУ ЗАКОНА

Не постоји повреда права из члана 7 Европске конвенције када је осуда и казна заснована на кривичном закону који је ступио на снагу након извршења кривичног дјела, али је кривично дјело као такво било прописано међународном правом које је било на снази у вријеме када је почињено кривично дјело, иако као такво није било прописано у кривичном закону који је био у примјени у вријеме почињења кривичног дјела.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да је Европски суд у предмету *Бобан Шимић против Босне и Херцеговине* (види, Европски суд, Одлука о допустивости од 10. априла 2012. године) разматрао апликацију апликанта који је 2007. године осуђен за прогон као злочин против човјечности у односу на дјела почињена 1992. године. У наведеној одлуци, Европски суд је указао да (тачка 23): „(...) Како ова дјела нису представљала злочин против човјечности према домаћем праву све до ступања на снагу Кривичног закона из 2003. године, евидентно је из докумената наведених у тач. 8–13 [Повеља Међународног војног суда (1945), Резолуција 95 (I) Генералне скупштине Уједињених нација о афирмацији принципа међународног права признатих у Повељи Нирнбершког суда (1946); Принципи међународног права признати у Повељи и пресуди Нирнбершког суда (1950); Нирнбершки принципи које је усвојила Комисија за међународно право (1950); Конвенција о незастаријевању ратних злочина и злочина

против човјечности (1968); Статут Међународног кривичног суда за бившу Југославију - ICTY (1993); Римски статут Међународног кривичног суда од 17. јула 1998. године] да су ова дјела, у вријеме када су почињена, представљала злочин против човјечности према међународном праву. У том смислу, примјењује се да су у овом случају испуњени сви саставни елементи злочина против човјечности: побијана дјела су извршена у контексту ширег и систематичног напада усмјереног против цивилног становништва и апликант је био свјестан ових напада (супротно случају *Korbely*, §§ 83–85)“. Најзад, Европски суд је закључио (тачка 25): „(...) да су дјела апликанта, у вријеме када су извршена, представљала кривично дјело дефинисано с довољно доступности и предвидивости према међународном праву“, те да су апликантови наводи о повреди члана 7 Европске конвенције очигледно неосновани.

Надаље, Уставни суд подсјећа и да је Европски суд у предмету *Мактоуф и Дамијановић* (види, Европски суд, *Мактоуф и Дамјановић*, пресуда од 18. јула 2013. године), указујући на став заузет у предмету *Шимић*, истакао (тачка 55) да: „(...) Неки злочини, конкретно злочини против човјечности, су у домаћи закон уведени 2003. године. Суд БиХ и ентитетски судови стога немају никакве друге могућности него да примјењују Кривични закон из 2003. године у таквим предметима (види међународне материјале који се цитирају у тач. 31 и 32 у горњем тексту)... Суд је сматрао ирелевантном чињеницу да злочини против човјечности нису представљали кривично дјело према домаћем закону током рата 1992–95 с обзиром на то да су та дјела у то вријеме представљала кривично дјело према међународном праву.“

Уставни суд је у својој досадашњој пракси слиједио цитирани став Европског суда у предмету *Шимић* у ситуацијама када је апелацијама било покренуто питање примјене Кривичног закона БиХ из 2003. године у погледу кривичног дјела злочин против човјечности из члана 172 Кривичног закона БиХ које је почињено прије ступања на снагу наведеног закона (види, поред осталих, Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП 1232/09 од 10. октобра 2012. године, доступна на веб страници Уставног суда, www.ustavnisud.ba).

Уставни суд сматра да су у околностима конкретног случаја у потпуности примјењиви разлози из одлуке Европског суда у предмету *Шимић*. Наиме, и у конкретном случају апелант је оглашен кривим за кривично дјело злочин против човјечности из члана 172 Кривичног закона БиХ, а које је починио као дио широког и систематичног напада против цивилног становништва, свјестан тог напада и да његове радње чине дио тога. Радње извршења кривичног дјела апелант је предузео 1992. године, тј. у вријеме када домаћим законом није било прописано

кривично дјело ратни злочин против човјечности, али су представљале злочин против човјечности по међународном праву које је важило у вријеме њиховог извршења. У том смислу, примјена Кривичног закона БиХ из 2003. године не доводи у питање гаранције из члана 7 Европске конвенције, јер је дјело за које је апелант оглашен кривим било прописано у међународном праву у вријеме када је почињено.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 2619/11 од 7. октобра 2014. године)

ПРАВО НА ПОШТОВАЊЕ ПОРОДИЧНОГ ЖИВОТА

Не постоји кршење права на поштовање породичног живота из члана II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције, зато што је мијешање јавних власти у апеланткињино право на породични живот засновано на закону и неопходно у демократском друштву у сврху постизања законитог циља, а при томе није нарушен ни принцип пропорционалности између апеланткињиног права и законитог циља коме се тежи.

Из образложења:

У том контексту Уставни суд, подржавајући праксу Европског суда (види пресуду *Berhebab против Холандије* од 21. јуна 1988. године), подсјећа на то да „од тренутка рођења дјетета и самом чињеницом његовог рођења постоји између њега и његових родитеља веза која представља породични живот, чак и ако родитељи не живе заједно“ из чега произилази да ови односи улазе у домен права која су заштићена чланом 8 став 1 Европске конвенције. Даље, подржавајући властиту јуриспруденцију у сличним предметима (види Уставни суд, Одлука број АП 60/03 од 23. јула 2004. године, тачка 27), Уставни суд запажа да члан 8 Европске конвенције не садржи специфичне прописе који се тичу питања који родитељ треба да добије старање над дјететом. Уколико се породична заједница распадне разводом, о тим питањима се, у принципу, одлучује на основу релевантног домаћег закона. Из члана 8 Европске конвенције, дакле, не може се извуче приоритет за било којег од два родитеља. Свака одлука о давању старатељства над дјецом подразумијева мијешање у право на поштовање породичног живота једног или оба родитеља.

Доводећи наведени став у везу с чињеницама конкретног предмета, за Уставни суд је неупитно да оспорена одлука представља мијешање у апеланткињино право на породични живот. Међутим, Уставни суд сматра да је одлука о повјеравању малодобне дјеце туженом и одржавању личних непосредних контаката између малодобне дјеце и апеланткиње донесена на основу оцјене свих одлучних чињеница и у најбољем инте-

ресу дјече. Наведена одлука не омета право приступа малодобној дјечи које има апеланткиња, не окончава њен породични живот са малодобном дјецом, нити прекида аутентичност њихових породичних веза. Даље, оспорене одлуке су донесене уз поштовање свих материјалних и процесних одредби релевантног права, као и у најбољем интересу малодобне дјече, чиме се испуњава услов из става 2 члана 8 Европске конвенције.

Из наведеног произилази да је мијешање у апеланткињин породични живот било у складу са законом, да је то била нужна мјера у демократском друштву (јер одлука о повјеравању малодобне дјече једном од родитеља и одржавању личних контаката апеланткиње и малодобне дјече мора да се донесе кад заједнички живот тих родитеља више није могућ). Таква одлука (о повјеравању малодобне дјече оцу - туженом и одржавању личних контаката дјече с апеланткињом) донесена је у интересу дјече који претеже над апеланткињиним интересом да малољетна дјеца парничних странака живе с њом, па Уставни суд закључује да је такво мијешање пропорционално и да не ставља превелики терет на апеланткињу.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-5247/13 од 12. фебруара 2014. године)

ПРАВО НА СЛОБОДУ ОКУПЉАЊА

Постоји повреда права на слободу окупљања из члана II/36) Устава Босне и Херцеговине и члана 11 Европске конвенције када су јавне власти, у складу с позитивном обавезом која произилази из овог члана, пропустиле предузети неопходне мјере ради осигурања мирног окупљања организованог у складу са законом, а због чега је дошло до насиља између супротстављених страна. Ова повреда постоји и зато јер су јавне власти пропустиле осигурати јасан правни оквир којим би санкционисале понашање које је у коначници и довело до насиља, а како би превентивно дјеловале у његовом спречавању и одвраћања од чињење истих или сличних дјела.

Из образложења:

Уставни суд подсјећа да идентификација пола, сексуална оријентација и полни живот спадају у приватну живот заштићен чланом 8 Европске конвенције и кроз њих се штити најинтимнија сфера живота сваког људског бића (види, Европски суд, *Dudgeon против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 22. октобра 1981. године, ст. 41 и 52, Серија А бр 45; *Laskey, Jaggard и Brown против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 19. фебруара 1997. године, став 36, Извјештаји о пресудама и одлукама 1997–I). Сходно наведеном, произилази да је природа овог права таква да га не могу уживати правна лица.

Уставни суд подсјећа да је обавеза јавних власти да предузму разумне и прикладне мјере да омогуће да се дозвољени протести одвијају мирно. Међутим, оне то не могу и апсолутно гарантовати и имају широка дискрециона права у избору средстава које ће користити (видјети, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Abdulaziz, Cabales u Balkandali* од 28. маја 1985. године, Серија А бр. 94, стр. 33 и 34, став 67 и *Rees* од 17. октобра 1986. године, Серија А, бр. 106, стр. 14 и 15, ст. 35–37). У овој области је обавеза коју преузимају јавне власти у складу са чланом 11 Конвенције у погледу мјера које ће бити предузете, а не резултата који ће бити постигнути. У том смислу, Европски суд не испитује правовременост и тактику полиције већ само и да ли је основана тврдња да нису предузете неопходне мјере (види *Plattform "Ärzte für das Leben"*, став 36).

Уставни суд примјећује је Фестивал организован са циљем да представи животне приче LGBTIQ лица – њихов свакодневни живот, љубави, везе, пријатељства, породице, активности, страхове и друга животна питања с којим се сусрећу у својој свакодневници, те да се радило о првом таквом догађају на просторима БиХ. Истицање припадности, као што је и припадности LGBTIQ популацији, те заштита и развој њеног идентитета и вриједности, не може представљати пријетњу „демократском друштву“ чак и када може бити узрок за тензије (види, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Sidiropoulos u други против Грчке*, пресуда од 10. јула 1998. године, Извјештаји 1998–IV, пп. 1615, став 41). Наиме, настанак тензија једна је од неизбежних посљедица у плурализму када се слободно расправља о различитим идејама. У таквим околностима, улога јавне власти није да узрок тензија отклони елиминишући плурализам, него да осигура да супротстављене групе толеришу једна другу (види, цитирану *Plattform "Ärzte für das Leben"*, п. 12, став 32 и *Serif против Грчке*, апликација број 38178/97, став 53, ECHR 1999–IX). При томе, од суштинске важности је и да политичари у јавним иступима избјегавају нетолеранцију (види, Европски суд, *Erbakan против Турске*, апликација број 59405/00, 6. јул 2006. године, став 64).

Уставни суд подсјећа да је улога јавне власти да штити и промовише плурализам, толеранцију и друштвену кохезију као вриједности инхерентне демократском друштву. У том смислу, у околностима конкретног случаја, на јавним властима је било да се, у складу са наведеним вриједностима, залажу за помирљиве ставове, а не да доприносе даљој конфронтацији коју је изазвало организовање једног оваквог догађаја (види, *mutatis mutandis*, *Ouranio Toxo*, став 42). Стога је, по мишљењу Уставног суда, и игнорантски однос јавних власти, односно став изражен у јавним иступима појединих званичника, очигледно допринио насиљу које се догодило на дан отварања Фестивала.

Уставни суд подсјећа да позитивна обавеза државе подразумијева и предузимање радњи на ефективном спровођењу истраге и, кад је то неопходно, осигурање заштите од незаконитих аката који укључују насиље. Обим ове обавезе зависи од конкретних прилика које владају у земљи, као и тешкоћа с којим се јавне власти суочавају у управљању модерним друштвима и избора који морају бити направљени у погледу приоритета и ресурса. Најзад, ова обавеза не може се схватити на начин да намеће немогућ или непропорционалан терет јавним властима (види, Европски суд, *Özgür Gündem против Турске*, пресуда од 16. марта 2000. године, ст. 43 и 45).

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП-1020/11 од 24. септембра 2014. године)

ПРАВО НА ЗАБРАНУ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Није повријеђено апелантово право на забрану дискриминације из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење из члана III/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када апелант заправо није ни указао да је он дискриминисан, већ тврдње о дискриминацији темељи на наводима да су остали запосленици, који су такође покренули поступке против апеланта за остваривање права из радног односа, доведени у „дискриминисан“ положај.

Из образложења:

Уставни суд запажа да апелант указује да је оспорена пресуда довела до кршења права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење. указујући на различито поступање Кантоналног суда у идентичним чињеничним и правним ситуацијама, чиме су остали запосленици доведени у дискриминирајући положај у односу на тужиоце у конкретном случају.

У вези с наведеним, Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда, дискриминација наступа ако се лице или група лица који се налазе у аналогној ситуацији различито третирају на основу пола, расе, боје, језика, вјере (...) у погледу уживања права из Европске конвенције, а не постоји објективно и разумно оправдање за такав третман или употреба средстава наспрам жељеног циља који нису у пропорционалном односу (види Европски суд, *Белгијски језички случај*, пресуда од 23. јула 1968. године, серија А, број 6, став 10). При томе је неважно је ли дискриминација посљедица различитог законског третмана или примјене самог закона (види Европски суд, *Ирска против Велике Британије*, пресуда од 18. јануара 1978. године, серија А, број 25, став 226).

У конкретном случају апелант своје наводе о кршењу права на дискриминацију темељи на тврдњама да су његови запосленици дискриминисани и доведени у неједнак положај, с обзиром на различито поступање Кантоналног суда у идентичним чињеничним и правним ситуацијама. У вези с оваквим наводима, Уставни суд запажа да апелант заправо не указује да је он дискриминисан, у смислу да је он различито третиран у односу на друга лица у сличној ситуацији, већ да су остали запосленици, који су такође покренули поступке против апеланта за остваривање права из радног односа, доведени у „дискриминисан“ положај. Имајући то у виду, као и наведени закључак да није било кршења права на правну сигурност када је Кантонални суд у контексту специфичних чињеничних околности конкретних предмета поступао различито искључиво с аспекта примјене процесног права, при чему је правно схватање спорног питања идентично оном из предметне оспорене одлуке, Уставни суд апелантове наводе о повреди права на недискриминацију из члана II/4 Устава Босне и Херцеговине и члана 14 Европске конвенције у вези са правом на правично суђење - сматра неоснованим.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 660/10 од 16. маја 2013. године)

ПРАВО НА ИМОВИНУ

Постоји кршење права на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер, поред законитог мијешања у право на имовину које је имало легитиман циљ, прописивањем неадекватне накнаде која припада лицима која имају правно обавезујући уговор о откупу тзв. војног стана, умјесто укњижбе и поврата стана у посјед - уопште није могуће утврдити висину накнаде која апеланту припада умјесто уписа власништва у земљишне књиге у односу на спорни стан. Поред тога, није постигнута пропорционалност мијешања у имовину апеланта, односно стављен је превелик терет на апеланта.

Из образложења:

Доводећи чињенице у конкретном предмету с наведеним ставовима из одлуке АП 1205/08, Уставни суд запажа да из оспорене одлуке произилази да апелант, такође, има правно ваљан уговор на основу којег се не може укњижити, те да ни у поступку пред редовним судовима као ни у апелацији није истицао захтјев за накнаду у смислу члана 39е Закона о продаји станова на којим постоји станарско право, који је био у примјени у релевантном периоду. С друге стране, неспорно је да у смислу става Уставног суда из одлуке АП 1205/08 пред-

метни стан представља апелантову имовину; да је оспореном одлуком Врховног суда којом је одлучено о тужбеном захтјеву апеланта (у смислу да има правно обавезујући уговор, али да нема право на укњижбу), дошло до мијешања у имовину апеланта; да је мијешање било законито, али да из тренутно важећег текста Закона о продаји станова уопште није могуће утврдити висину накнаде која апеланту припада умјесто уписа власништва у земљишне књиге у односу на спорни стан, из чега произлази да није постигнута пропорционалност мијешања у имовину апеланта.

У том контексту, Уставни суд поново наглашава да су релевантне одредбе члана 39 е) ст 3. и 4 Закона о продаји станова на којима постоји станарско право и којим је била регулисана апелантова ситуација (став 3 - има правно обавезујући уговор, остао у оружаним снагама ван територије БиХ, а није стекао ново станарско право), сходно Рјешењу Уставног суда број У 15/11 од 16. јануара 2013. године престале да важе 13. фебруара 2013. године. Међутим, иако је предметна одредба престала да важи, посматрано из апелантове перспективе, његов статус је у коначници идентичан или готово идентичан као положај апеланата из одлуке Уставног суда АП 1205/08. Стога је, дакле, неспорно да није постигнута пропорционалност мијешања у имовину апеланта, односно на њега је стављен претјеран терет, па је због тога дошло повреде апелантовог права на имовину.

С обзиром на наведено, Уставни суд је, подржавајући праксу у наведеном предмету АП 1205/08, одлучио да одлуку достави Влади Федерације Босне и Херцеговине како би апеланту осигурала права у складу са стандардима Одлуке Уставног суда број У 15/11 од 30. марта 2012. године, објављене у „Службеном гласнику Босне и Херцеговине“ број 37/12 - у року од три мјесеца од подношења захтјева.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 4021/11 од 7. октобра 2014. године)

ПРАВО НА „СЛОБОДНЕ ИЗБОРЕ“, ПРАВО НА ИМОВИНУ И ПРАВО НА ДЈЕЛОТВОРАН ПРАВНИ ЛИЈЕК

Нема повреде права на „слободне изборе“ из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију када ограничења прописана Законом о сукобу интереса служе легитимном циљу и спречавању злоупотребе јавне функције ради остварења личне користи изабраног дужносника. Ограничење има разумно оправдање и не ограничава апелантово пасивно бирачко право да угрожава суштину овог права, будући да је пропорционално циљу шире друштвене заједнице у

смислу транспарентности изборног процеса, те објективности, законитости, независности и непристрасности апеланта као изабраног дужносника у вршењу јавне функције.

Нема повреде права на имовину када је апеланту одлуком Централне изборне комисије БиХ и Суда БиХ, због повреде члана 6 став 2 Закона о сукобу интереса у вези са чланом 16 став 1 наведеног закона, изречена новчана казна, у јавном интересу и ради заштите имовине друштвене заједнице од појединаца који су у позицији да својим јавним ангажовањем крше забрану дјеловања у сукобу интереса због приватних интереса, када казна није заснована на произвољној примјени материјалног права и када је успостављена правична равнотежа између заштите апелантове имовине и општег интереса.

Нема повреде апелантовог права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези са правом на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију јер је Законом о сукобу интереса БиХ прописано право на жалбу, као правни лијек који омогућава надлежном суду да врши судску контролу одлука Централне изборне комисије БиХ у вези са правилном примјеном Закона о сукобу интереса и да при томе доноси одлуке којима ће отклонити евентуалне повреде изборног права и одредити санкције због неизвршавања одлуке. Наведена овлашћења Суда БиХ су, према оцјени Уставног суда, довољна да задовоље захтјеве члана 13 Европске конвенције.

Из образложења:

Уставни суд закључује да се у конкретном случају ради о спору који је ван оквира члана 6 став 1 Европске конвенције, а члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине у овом случају не пружа шири обим заштите, те су апелантови наводи у вези са повредом права на правично суђење инкомпатибилни *ratione materie* са Уставом Босне и Херцеговине. Такође, Уставни суд подсјећа на то да је исто правно питање већ разматрао у Одлуци о допустивости број АП 2418/06 од 18. децембра 2008. године (доступна на web-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba).

Члан 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, који подразумева активно и пасивно бирачко право, та права не наводи експлицитно, а поготово их не дефинише, те оставља простор за „претпостављена ограничења“ (види Европски, *Labita против Италије*, пресуда од 6. априла 2000. године, представка број 26772/95, став 201). С тим у вези, та ограничења не угрожавају суштину ових права и не лишавају их њихове ефективности, уведена су како би задовољили легитиман циљ и нису непропорционална.

Доводећи у везу наведене принципе са конкретним предметом, Уставни суд сматра да наведено ограничење представља легитиман циљ од општег интереса у смислу члана 3 Протокола број 1 Европске конвенције будући да се њиме жели постићи да изабрани дужносници своју функцију обављају објективно и непристрасно. То је могуће постићи једино уколико се њихови приватни интереси у цијелости одвоје од њиховог јавног ангажмана.

Уставни суд подсјећа на то да је у својој Одлуци о допуствости и меритуму број У 14/09 од 29. јануара 2010. године (доступна на веб-страници Уставног суда www.ustavnisud.ba) одбио као неоснован захтјев за оцјену уставности члана 16 став 1 Закона о сукобу интереса, који, такође, предвиђа ограничења „пасивног бирачког права“, те утврдио да је наведена одредба у складу са чланом II/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом 3 Протокола број 1 Европске конвенције и чланом IX/1 Устава Босне и Херцеговине. Уставни суд је у наведеној одлуци истакао: „...да оспорену одредбу треба посматрати у контексту дискреционог права државе да при остваривању одређених права појединаца постави извјесна ограничења. Уставни суд сматра да наведена ограничења неспорно представљају циљ од општег интереса. [...] Стварање законодавног оквира који ће искључити превагу личног интереса у односу на општи интерес тако да изабрани дужносници у вршењу своје функције поступају одговорно, непристрасно и отворено, што је као циљ и дефинисано чланом 1 став 2 Закона о сукобу интереса - представља и легитиман циљ у смислу члана 3 Протокола број 1 Европске конвенције“.

Уставни суд, такође, наглашава да је, према пракси Европског суда (види, нпр., Европски суд, *Krasnov u Skuratov protiv Русије*, пресуда од 31. марта 2008. године, став 42) неопходно утврдити да ли је ограничење прописано законом пропорционално циљу који се жели постићи, односно да ли је прописано ограничење у толикој мјери ограничило пасивно бирачко право да угрожава саму суштину овог права, те га лишава његове ефективности. Уставни суд подсјећа на чињеницу да је и питање пропорционалности анализирао у цитираној Одлуци број У 14/09 у оквиру права из члана 3 Протокола број 1 уз Европску конвенцију. Том приликом Уставни суд је истакао: „...да сматра да оспорена одредба не ограничава право лица да се кандидују за законодавне органе, али ту пријаву подвргава одређеним условима“. Уставни суд је у цитираној одлуци закључио да предметна ограничења не ограничавају пасивно бирачко право до те мјере да угрожавају саму суштину овог права, односно да га лишавају његове ефективности. Будући да општи интерес у смислу објективности, независности, непристрасно-

сти, те апсолутне посвећености изабраног дужносника јавној функцији на коју је изабран, с циљем добробити друштва као цјелине, претеже над интересом појединца да без ограничења буде биран у законодавне органе и истовремено обавља значајне функције у јавним и приватним предузећима - Уставни суд сматра да предметна ограничења задовољавају и критеријум пропорционалности.

Аналогно томе, Уставни суд сматра да су и у конкретном случају Централна изборна комисија БиХ и Суд БиХ водили довољно рачуна да прописана ограничења служе легитимном циљу који се у коначници своди на спречавање злоупотребе јавне функције ради остварења личне користи. Ограничење има разумно оправдање и не ограничава апелантово пасивно бирачко право до те мјере да угрожава суштину овог права, будући да је пропорционално циљу шире друштвене заједнице у смислу транспарентности изборног процеса, те објективности, законитости, независности и непристрасности изабраног дужносника у вршењу јавне функције.

(Одлука Уставног суда Босне и Херцеговине, број АП 3453/09 од 28. априла 2010. године)